

УДК 314.74+331.556.4

Новосад К.Я., старший викладач кафедри соціології та соціальної роботи ДВНЗ “Ужгородський національний університет”, вул. Кирилівська, 9, Ужгород, 88000, e-mail: kristina.novosad@uzhnu.edu.ua

НОВІ СОЦІАЛЬНІ РИЗИКИ МІЖНАРОДНИХ ТРУДОВИХ МІГРАНТІВ В УМОВАХ ПЕРЕХОДУ ДО ПОСТІНДУСТРІАЛЬНОГО СУСПІЛЬСТВА

Сучасні соціальні ризики міжнародних трудових мігрантів формуються поза конфліктом між працею та капіталом, який характерний для індустріального суспільства. В умовах переходу до постіндустріального суспільства соціальні ризики набагато активніше проявляються через конфлікт між компетентністю та професіоналізмом мігрантів. Зазначені ризики опиняються поза межами компетенції сучасних держав добробуту. Завдяки цьому соціальні ризики з процедур компенсації та відшкодування збитків перетворюються на усвідомлену готовність трудових мігрантів до індивідуалізації та соціальної реінтеграції в межах власної компетентності, наявності доступних ресурсів і в умовах неповної визначеності ситуації.

Ключові слова: міжнародні трудові мігранти, незворотність індивідуалізації, нові соціальні ризики, держава загального добробуту.

Міжнародна трудова міграція розглядається одним з чотирьох ключових каналів розвитку та індикатором відкритості національних соціально-економічних систем. Разом з вільним рухом товарів, послуг і капіталів вільне пересування робочої сили є основою вільного ринку та однією з “чотирьох свобод” його розвитку. Сучасний світовий простір не може існувати поза масовими міграціями та певною концентрацією праці в регіонах інтенсивного соціально-економічного розвитку та концентрації капіталів. У межах Європейського Союзу гарантується вільне пересування працівників. “Така свобода руху передбачає скасування будь-якої дискримінації на підставі державної належності працівників держав-членів у питаннях зайнятості, оплати праці та інших умов праці й працевлаштування” [1, с. 65]. Свобода руху передбачає право трудових мігрантів вільно переміщатись у межах території країн-реципієнтів, приймати пропозиції про працевлаштування та перебувати в цих країнах з метою працевлаштування.

Водночас Програма розвитку Організації Об'єднаних Націй (UNDP) визнала надмірну міжнародну міграцію (exces sive international migration), як одну з шести головних загроз глобальної безпеки людства ХХІ ст. “Реальні загрози безпеки людства у наступному столітті виникнуть більше від дій мільйонів людей, ніж від агресії декількох націй – загроз, які набуватимуть різних форм, таких як:

- неконтрольоване зростання населення;
- відмінності в економічних можливостях;
- надмірна міжнародна міграція;
- погіршення стану навколишнього середовища;
- виробництво та незаконний оборот наркотиків;
- міжнародний тероризм.

В інтересах усіх народів виявити нові методи співпраці, щоб відповісти на ці шість нових загроз (інші, в разі їх виникнення), які є глобальною основою людської безпеки” [2, с. 34].

Міжнародні трудові мігранти обмежені необхідністю безпеки пересування. На думку З. Баумана, свобода та безпека є “непримиренним союзом”, що виникає із задоволення потреб. Людина жертвує певною частиною свободи слідувати своїм інстинктам і бажанням. “Безпека, в свою чергу, означає захищеність від трьох видів страждань: від тих, що виходять “від нас самих”, “від зовнішнього світу” і “від наших відносин з іншими людьми” [3, с. 52]. Крім традиційного розуміння безпеки життєдіяльності, загроз і ризиків повинна існувати сучасна форма розуміння безпеки, яка враховує зростання рівня свободи постіндустріального суспільства. Проголошення надмірної міжнародної міграції однією з головних загроз глобальної безпеки людства XXI ст. та визнання свободи руху створює протиріччя, вирішення якого полягає в концептуалізації поняття “соціальні ризики”. Непримиренний союз свободи та безпеки вимагає сучасного розуміння соціального ризику, вільного від примусових та ілюзорних засобів уникнення коливань і невизначеності.

Традиційне визначення соціального ризику, як системи негараздів і небезпек, при безробітті, підвищеній захворюваності, смерті, інвалідності, передчасному старінні, нещасних випадках на виробництві, професійних захворюваннях було сформульовано Л.В. Забеліним ще у 1924 р. [4]. Міжнародна організація праці також посилається на поняття “соціальний ризик”, що охоплює призупинення заробітку, як це визначається національним законодавством, спричинене неможливістю для захищеної особи, яка здатна та готова працювати, отримати роботу, що їй підходить; повну втрату здатності заробляти або її часткову втрату понад встановлений ступінь, коли вона може набути постійного характеру або відповідну втрату функціональної повноцінності, та втрату засобів до існування вдовою або дитиною внаслідок смерті годувальника; стосовно вдови право на допомогу може обумовлюватись її визнанням, згідно з національним законодавством, такою, яка нездатна утримувати себе самостійно¹. В.І. Надрага звертає увагу, що у більшості сучасних наукових публікацій соціальні ризики ототожнюються з “нормативно-правовою закріпленістю у міжнародному та національних законодавствах”, сприймаються як “визнана суспільством соціально значима обставина об’єктивного характеру” [5, с. 78]. На думку дослідника, такі підходи створюють спрощення, які не відображають суб’єктно-об’єктної природи соціальних ризиків.

Мета статті – визначити особливості нових соціальних ризиків міжнародних трудових мігрантів в умовах переходу до постіндустріального суспільства.

Поняття ризику є предметом широкого наукового дискурсу. Ризик вивчається різними науковими дисциплінами на різних рівнях аналізу. Проте концептуалізація поняття ризику не набула достатнього погодження в соціологічній рефлексії. Згідно з дослідженням Н.О. Яницького, концептуалізація ризику відбувається в межах двох

¹ Закон України “Про ратифікацію Конвенції Міжнародної організації праці про мінімальні норми соціального забезпечення № 102” від 16.03.2016 р. № 1024-19. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1024-19>

напрямів: реалістичного та соціокультурного. Вихідними моментами реалістичного підходу є поняття небезпеки або шкоди, твердження про можливість обчислення моменту настання ризиків і калькуляції їх наслідків. Ризик визначається як об'єктивне явище, продукт імовірності виникнення небезпеки та масштабу його наслідків. Ризик розглядається, як варіант імовірної шкоди, але практично не відрізняється від будь-якої об'єктивної загрози чи уявної перешкоди. Єдиною, але дуже абстрактною, їх розбіжністю є визнання загрози незалежною змінною, а перешкод та ризикованої поведінки людей – залежними змінними.

Головна проблема традиційної концептуалізації поняття “ризик” є відкидання його залежності від соціальних факторів або визнання їх, як залежних від зовнішніх небезпек. Таким чином, ризики є наслідками зовнішніх небезпек. Саме ця позиція надає можливість для ототожнення небезпеки, загрози та ризику. Невизначеність цього питання стала підґрунтям для формування декількох підходів концептуалізації ризиків: “культурно-символічного” (М. Дуглас, А. Вілдавські), теорії “суспільства ризику” (У. Бек, Е. Гідденс) та “калькулятивної раціональності” (М. Фуко). Проте тільки культурно-символічний підхід фокусує увагу на проблемах діалогу “Я” та “Іншого” і може бути корисним для дослідження ризиків міжкультурного діалогу мігрантів. У межах теорії “суспільства ризику” було проголошено кінець “Іншого” через “принципову неможливість дистанціювання від ризиків у сучасному світі”. Згідно з цим положенням, логічним є інший, методологічно важливий висновок: “Не “людина і ризик” або “суспільство і ризик”, а суспільство ризиків, інакше кажучи, розуміння виробництва ризиків як іманентно притаманних будь-якому суспільному виробництву” [7, с. 6]. Формується уявлення про втрату перспектив культурного діалогу в умовах суспільства ризиків.

Кордони більше не рятують від загроз глобальної небезпеки, але це не стосується ризиків, які обумовлені наданням людині можливості самому приймати рішення. Невідворотність глобальних загроз, зокрема, надмірної міжнародної міграції, не заперечує можливості штучних перешкод і свідомого ризику.

Об'єктивний зміст і наукові підходи до вивчення соціальних ризиків значно трансформуються завдяки незворотності індивідуалізації в умовах переходу до постіндустріального суспільства. Відбувається трансформація традиційних соціальних ризиків у сучасні ризики завдяки послабленню гордості за професію та втратам професійної солідарності працівників. На фоні змін відтворюється соціальне відчуження, яке було характерним для праці XIX ст. “Втрата найманими працівниками класової психології та свідомості, відмова від традиційних форм захисту своїх інтересів роблять їх вкрай уразливими перед викликами постіндустріальної епохи” [5, с. 77]. Ризики сучасного суспільства важко класифікувати за сталими ознаками, оскільки вони значно відрізняються від традиційних ризиків. Сучасні ризики важко визначити та класифікувати, тому що вони: “не обмежені в часі, просторі та державними кордонами”; “не піддаються чіткому визначенню причин їх появи, тобто їх виникнення зумовлене дією багатьох факторів, взаємодія між якими має нелінійний характер”; “характеризуються абстрактністю (не завжди їх можливо відчутти безпосередньо та самостійно перевірити існування й прояв)”; “володіють здатністю трансформуватися в інші види невизначені”.

ностей; мають, насамперед, наукову природу, оскільки саме розвиток науки продукує появу нових соціальних ризиків” [6, с. 148]. Сучасні соціальні ризики потрібно відрізняти від загроз і перешкод, але виявляти їх краще за допомогою вивчення загроз і перешкод, які є більш доступними для дослідження.

Важливе значення для класифікації сучасних соціальних ризиків міжнародних трудових мігрантів мають норми міжнародних Конвенцій. Згідно з Конвенцією МОП №102 та Європейським Кодексом соціального забезпечення, соціальні ризики поділяють на традиційні та нетрадиційні. Щодо нетрадиційних соціальних ризиків в умовах глобалізації та згідно з методологічними підходами до поняття “людський капітал” і “соціальний захист”, пропонується “розширити перелік життєвих обставин, які порушують нормальну життєдіяльність особи та які вона не може подолати самостійно”. До нетрадиційних соціальних ризиків у країнах Європи може належати “підтримка сімей з дітьми, виховання та освіта дітей, догляд за хворими дітьми та батьками, допомога на будівництво й утримання житла, грошова підтримка матері на період перерваної професійної освіти з розрахунку до п’яти років на кожну дитину, бідність тощо” [7, с. 403]. Але перелік нетрадиційних соціальних ризиків кожна країна має визначати самостійно та за своєю методологією. Наскільки це може стосуватися соціальних ризиків міжнародних трудових мігрантів – офіційно не визначено.

В умовах переходу до постіндустріального суспільства почав формуватися напрям вивчення “нових соціальних ризиків”. “Постіндустріальний уклад спричинив появу нових професій і форм зайнятості та конфлікт між некомпетентністю й професіоналізмом” [8, с. 90]. Нові соціальні ризики стали закономірним результатом переорієнтації економіки від товаровиробництва до сервісу та зростання нестабільності на ринках праці. “Замість конфлікту між працею і капіталом, який є характерним для індустріального суспільства, основною соціальною суперечністю стає конфлікт між некомпетентністю та професіоналізмом” [9, с. 76]. Відбувається реорганізація культурної сфери шляхом збільшення інформатизації всіх сфер суспільного життя та орієнтація на пріоритети інтелектуалізму. В умовах додаткової плинності нормативно-правова закріпленість соціальних ризиків перетворюється в анахронізм і заважає їх прогнозуванню, попередженню та запобіганню.

Питання нових соціальних ризиків (“new social risks”) вперше було поставлено для наукового обговорення П. Тейлор-Губі (Peter Taylor-Gooby), Г. Еспін-Андерсен, Дж. Бонолі, П. Розанваллон. Соціальною базою для обговорення нових соціальних ризиків стали проблеми розбудови в розвинутих країнах ЄС держав загального добробуту (“the welfare state”) або “ліберальної держави добробуту”. На думку української дослідниці О.В. Осієнко, загальноновизнаного тлумачення поняття держави добробуту поки ще не існує. Згідно з Г. Еспін-Андерсеном, державу добробуту відрізняє низький рівень декомодифікації, а для С. Лейбфріда аналогом моделі держави добробуту англосаксонська (резидуальна) модель. Ф. Кастлс та Д. Мітчелл базовою ознакою держави добробуту вважають низькі соціальні видатки та неприйнятність застосування інструментів вирівнювання у соціальній політиці. За Дж. Бонолі, до головного критерію держави загального добробуту належить низька питома вага соціальних видатків. Проте спільною рисою держави добробуту частіше визнають те, що “соціальні ризики

компенсуються повною мірою для груп, які беруть участь у виробництві, інші стають залежними від соціальної допомоги” [10, с. 46].

Головною метою держави загального добробуту є надання ряду соціальних послуг, які в умовах переходу до постіндустріального суспільства стали проблематичними. Проблеми надання соціальних послуг у нових умовах порушили ряд політичних питань, зокрема, питання соціальної справедливості існуючого суспільного та економічного устрою держави. У цих умовах надмірна міжнародна міграція стала для розвинутих країн системним викликом. “Сьогодні в розвинутих країнах точаться дискусії про необхідність перетворень якісного характеру в соціальній сфері, пов’язаних із сучасними викликами системного змісту (глобалізацією, масовою міграцією тощо)” [11, с. 139]. Суміщення соціальної справедливості з діяльністю закордонних трудових мігрантів, сама ідея розбудови держав загального добробуту залишається під питанням.

Фундатор концепції нових соціальних ризиків у державах загального добробуту П. Тейлор-Губі визначає нові соціальні ризики як такі, з якими люди стикаються в процесі переходу до постіндустріального суспільства. На його думку, найважливіше значення для переходу до нових соціальних ризиків мають чотири сучасні соціально-економічні процеси.

Перший – “прагнення передати низькокваліфіковану роботу в країни, де рівень оплати праці нижче”. Технічні розробки в області виробництва, які скорочують частку некваліфікованих робочих місць, є міцним фактором зростання масштабів міжнародної конкуренції між різними спільнотами трудових мігрантів. На думку П. Тейлор-Губі, це може “посилити зв’язок між освітою та зайнятістю”, що впливатиме “на ризик соціальної ізоляції серед осіб з низьким рівнем освіти”. Аналіз дослідження європейських домогосподарств (European Household Panel Study) показав, що “ризик опинитись у довгостроковій бідності майже в п’ять разів є вищим серед тих, хто має мінімальний рівень освіти порівняно з тими, хто відвідували університети” [12, с. 3–4].

Другим глобальним процесом, що впливає на нові соціальні ризики – це збільшення економічної активності жінок на фоні падіння економічної активності чоловіків. За тридцять останніх років ХХ ст. зайнятість чоловіків знизилася на 11% (з 89% у 1970 р. до 78% у 2001 р.). Водночас зайнятість жінок зросла на 16% (від 45 у 1970 р. до 61% у 2001 р.). Сьогодні цей процес триває, але не так інтенсивно. За інформацією бази даних соціальних витрат (Social Expenditure Database), кількість зайнятих чоловіків Великобританії становить 77,6%, а зайнятість жінок – 68,0%. Слід зазначити, що середня частка зайнятості серед чоловіків ЄС-28 є значно меншою, ніж показник Великої Британії, і становить 70,8%, середня частка зайнятості серед чоловіків ЄС-19 є ще меншою і становить 69,6% [13]. Отже, нові соціальні ризики для розвинутих країн є більшими, ніж для тих, що розвиваються.

Третім процесом, що впливає на нові соціальні ризики, є збільшення в абсолютних і відносних числах літніх людей. Це має наслідки для соціальної допомоги, вартості державних пенсій і послуг в галузі охорони здоров’я. Чисельність людей, які старші за 65 років, у ЄС-28 становить 18,4%, а в ЄС-19 – 19,1%. Найбільшим відсоток старого населення є в розвинутих країнах: Японія – 25,1%, Німеччина – 21,4%, Італія – 21,3%,

Фінляндія – 19,9% [14]. Співвідношення тих людей, які старше за 65 років, до населення працездатного віку в Європі, згідно з прогнозами, збільшиться на 73% за 2000–2030 рр. [12, с. 4]. Старіння населення розвинутих країн генерує попит на надання оплачуваних послуг по догляду за літніми людьми, оскільки працюючі члени сім'ї не здатні піклуватися про літніх утриманців 16–22 години на добу. Цю нову нішу в економіці послуг активно займають трудові мігранти з менш розвинутих країн. Послуга мігрантів з піклування про літніх утриманців вимагає максимального скорочення дистанцій з громадянами приймаючої країни або спільного проживання. Це створює цілий ряд додаткових ризиків, запобігти яких вкрай проблематично.

До четвертого процесу, що впливає на нові соціальні ризики, П. Тейлор-Губі відніс розширення приватних послуг у рамках забезпечення загального пакета суспільства добробуту. Він породжує нові соціальні ризики, оскільки громадяни-споживачі залишаються незадоволені вибором, коли регулювання стандартів у приватному секторі надання послуг залишається неефективними. Це стосується не тільки ризиків піклування трудових мігрантів про людей похилого віку, але й ризиків неотримання пенсійного забезпечення з приватних пенсійних фондів. Зрушення соціальних послуг у бік приватного сектору відбувається, насамперед, у напрямі соціального захисту найбільш незахищених верств населення. Віддаючи соціальні послуги приватним підприємствам, держава подвоює соціальні ризики найбільш незахищених верств населення.

Ознайомлення з працями розробників різних моделей держави загального добробуту показало, що вони орієнтовані на задоволення “старих соціальних ризиків”, які виникають перед населенням під час стандартного життєвого циклу виробництва – пенсій, послуг охорони здоров'я, хвороби, надання інвалідності тощо. Міжнародні трудові мігранти, які перебувають за межами стандартного циклу виробництва, гостріше відчувають потребу нового погляду на поняття соціальних ризиків. На думку Б. Юськіва, в умовах трансформації та глобалізації світової економіки держава добробуту відчула сильні удари по системі соціального забезпечення. “Нові соціальні ризики стали викликом для держави добробуту, оскільки раніше вони або не були розпізнані, або не були достатньо поширені, або перебували поза межами компетенції держави, наприклад, через ідеологічні міркування. Відтак прийшло інше розуміння держави добробуту, в якій основною мінімальною функцією є мінімізація або перерозподіл людських ризиків. Деякі нинішні ризики мали місце в минулому: забезпеченість старості, допомога на період безробіття, проблеми зі здоров'ям, нещасні випадки тощо. Проте в постіндустріальному та глобалізованому суспільстві форми ризиків змінилися” [15, с. 112]. Нові ризики проявляють себе найбільше там, де держава має найменший правовий захист, насамперед, у вирішенні проблем кризи ідентичності, соціального виключення, релігійного фундаменталізму та міжнародного тероризму.

Нові соціальні ризики є не тільки результатом переорієнтації економіки та виходом діяльності міжнародних трудових мігрантів за межі компетенції держави добробуту, але й продуктом залучення в їх проекти нових соціальних суб'єктів. В умовах фундаментальної невизначеності та крайніх форм індивідуалізації, найбільш надійними стейкхолдерами міжнародних трудових мігрантів стають їх родини, професійні

спільноти трудових мігрантів, етнічні та корпоративні співдружності, соціальні інститути, які передбачають відмову від відшкодування втрат на користь диверсифікації існуючих і випередження ймовірних втрат в часі. Перенесення процесу розподілу та диверсифікації соціальних ризиків міжнародних трудових мігрантів із сфери компетенції держави на нових стейкхолдерів дозволить звільнити сучасне суспільство від іміджу “суспільства загального відшкодування збитків”, дозволить позбавитися від багатьох проблем акультурації та інтеграції трудових мігрантів.

Висновки і пропозиції. Таким чином, в умовах переходу до постіндустріального суспільства, соціальні ризики міжнародних трудових мігрантів змінюють часову локацію. Старі соціальні ризики, які ототожнюються з нормативно-правовою закріпленістю соціально-значимих обставин, спрямовані на компенсацію негативних наслідків праці мігрантів. Компенсація минулих втрат, яка пролонгована в часі та покладена на державу, втрачає свою актуальність у сучасних умовах. Держави загального добробуту орієнтовані на задоволення “старих соціальних ризиків”, що виникають перед населенням під час стандартного життєвого циклу виробництва – пенсій, послуг охорони здоров’я, хвороби, надання інвалідності тощо. Надмірна міжнародна міграція створює умови, в яких сучасна держава добробуту втрачає контроль над процесом компенсації шкоди. Міжнародні трудові мігранти, які перебувають за межами стандартного циклу виробництва, гостріше відчують потребу нового підходу до розуміння соціальних ризиків.

У широкому сенсі соціальні ризики міжнародних трудових мігрантів в умовах переходу до постіндустріального суспільства – це їх усвідомлена готовність до індивідуалізації та соціальної реінтеграції в межах власної компетентності, наявності доступних ресурсів та в умовах неповної визначеності ситуації. Проте оскільки оцінка професійної та міжкультурної компетентності завжди є або завищеною, або заниженою, соціальні ризики завжди будуть притаманні рішенням трудових мігрантів за кордоном. На відміну від соціальних ризиків, загрози – це зовнішній по відношенню до мігрантів безособистісний феномен, що здатний викликати острах і потенційно негативні наслідки, які варто уникати. Проте уникнення перешкод і соціальних ризиків є зайвою мірою, яка стримує свободу заради безпеки. Якщо трудові мігранти вирішують проблему “непримиренного союзу” свободи та безпеки на користь останньої, вони можуть сприяти утворенню нових загроз.

Список використаних джерел

1. Консолідовані версії договору про Європейський Союз та договору про функціонування Європейського Союзу (2010/C 83/01). *Офіційний вісник Європейського Союзу*. 2010. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_b06
2. Human Development Report 1994. New York: Oxford University Press. 1994. 226 с. URL: http://hdr.undp.org/sites/default/files/reports/255/hdr_1994_en_complete_nostats.pdf
3. Бауман З. Свобода и безопасность: неоконченная история непримиримого союза. *Индивидуализированное общество*. Москва: Логос, 2002. С. 52–71.
4. Забелин Л.В. Теория социального обеспечения. Москва: ВЦСПС. 1924. 203 с.
5. Більовський О.А. Соціальні ризики постіндустріального суспільства як основа історичних трансформацій. *Філософія і політологія в контексті сучасної культури*. 2013. Вип. 6 (3). С. 74–79. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/filipol_2013_6%283%29__19

6. Суханова А. Соціальний ризик втрати здоров'я як елемент системи страхового захисту здоров'я. *Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки*. 2013. Вип. 35 (2). С. 147–153. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Znpchdtu_2013_35\(2\)_25](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Znpchdtu_2013_35(2)_25)
7. Топіко Н.П. Соціальні ризики як чинник регулювання системи соціального захисту населення. *Наукові записки Національного університету "Острозька академія". Серія: Економіка*. 2009. Вип. 11. С. 401–411. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoa_2009_11_52
8. Кірнос І.О. Систематизація нових соціальних ризиків у контексті переходу до пост-індустріального суспільства. *Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Логістика*. 2011. № 706. С. 88–93. URL: http://library.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/12293/1/012_Sistemizac%D1%96ja%20novih%20s_88_93_706.pdf
9. Яценко К.А. Інформаційне суспільство: соціокультурний вимір. *Наукові записки Національного університету "Острозька академія"*. 2011. Вип. 8. С. 75–83.
10. Овсієнко О.В. Ліберальна модель держави добробуту: економічні передумови реалізації в Україні. *Вісник Національного університету "Юридична академія України імені Ярослава Мудрого"*. Серія: Економічна теорія та право. 2013. № 4. С. 44–53. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnyua_etp_2013_4_7
11. Гончарова С.Ю., Гончаров А.Б. Соціальна концепція гарантованого (базового) доходу населення. *Бізнес Інформ*. 2016. № 4. С. 138–142.
12. Taylor-Gooby P. New risks and social change. *New risks, new welfare. The transformation of the European welfare state*. New York: Oxford university press Inc, 2004. 248 p.
13. Social Expenditure Database. URL: <https://data.oecd.org/emp/labour-force-participation-rate.htm>
14. Bonoli G. The politics of the new social policies: providing coverage against new social risks in mature welfare states. *Policy and Politics*. Vol. 33. № 3. 2005. P. 431–449.
15. Юськів Б.М. Глобалізація і трудова міграція в Європі. Рівне: Видавець О.М. Зень, 2009. 476 с.

Отримано 28.11.17 та оновлено 05.12.17

References

1. Consolidated versions of the Treaty on European Union and the Treaty on the Functioning of the European Union (2010/C 83/01). *Official Journal of the European Union*. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_b06 [in Ukrainian]
2. Human Development Report 1994. New York: Oxford University Press. URL: http://hdr.undp.org/sites/default/files/reports/255/hdr_1994_en_complete_nostats.pdf [in English]
3. Bauman, Z. (2002). Freedom and security: the unfinished history of an irreconcilable union. In V.L. Inozemtsev (Ed.), *Individualized society* (pp. 52–71). Moscow: Logos [in Russian]
4. Zabelin, L.V. (1924). Theory of social security. Moscow: All-Union Central Council of Trade Unions [in Russian]
5. Bilovskyi, O.A. (2013). Social risks of post-industrial society as the basis of historical transformations. *Filosofii i politolohiia v konteksti suchasnoi kultury – Philosophy and political science in the context of modern culture*, 6 (3), 74–79. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/filipol_2013_6%283%29_19 [in Ukrainian]
6. Sukhanova, A. (2013). Social risk of loss of health as an element of the health insurance system. *Zbirnyk naukovykh prats Cherkaskoho derzhavnoho tekhnolohichnoho universytetu. Seriya: Ekonomichni nauky – Proceedings of Scientific Works of Cherkasy state technological university. Series: Economics*, 35(2), 147–153. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Znpchdtu_2013_35\(2\)_25](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Znpchdtu_2013_35(2)_25) [in Ukrainian]
7. Topiko, N.P. (2009). Social risks as a factor in the regulation of the social protection system of the population. *Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu "Ostrozka akademiia". Seriya: Ekonomika – Scientific Notes of Ostroh Academy National University, Series: Economics*, 11, 401–411. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoa_2009_11_52 [in Ukrainian]

8. Kirnos, I.O. (2011). Systematization of new social risks in the context of the transition to a post-industrial society. *Visnyk Natsionalnoho universytetu "Lvivska politekhnikha". Seriya: Lohistyka – Bulletin of the Lviv Polytechnic National University. Series: Logistics*, 706, 88–93. URL: http://library.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/12293/1/012_Sistematizac%D1%96ja%20novih%20s_88_93_706.pdf [in Ukrainian]
9. Yatsenko, K.A. (2011). Information society: socio-cultural dimension. *Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu "Ostrozka akademiya" – Scientific Notes of Ostroh Academy National University*, 8, 75–83 [in Ukrainian]
10. Ovsienko, O.V. (2013). Liberal model of the welfare state: economic prerequisites for implementation in Ukraine. *Visnyk Natsionalnoho universytetu "Yurydychna akademiya Ukrainy imeni yaroslava Mudroho". Seriya: Ekonomichna teoriya ta pravo – The bulletin of NLU "Law academy named Yaroslav the Wise". Series: Economic theory and law*, 4, 44–53. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnyua_etp_2013_4_7 [in Ukrainian]
11. Honcharova, S.Yu., Honcharov, A.B. (2016). Social concept of guaranteed (basic) income of the population. *Biznes Inform – Business Inform*, 4, 138–142 [in Ukrainian]
12. Taylor-Gooby, P. (2004). New risks and social change. *New risks, new welfare. The transformation of the European welfare state*. New York: Oxford university press Inc. [in English]
13. Social Expenditure Database. URL: <https://data.oecd.org/emp/labour-force-participation-rate.htm> [in English]
14. Bonoli, G. (2005). The politics of the new social policies: providing coverage against new social risks in mature welfare states. *Policy and Politics*, 33, 3, 431–449 [in English]
15. Yuskiv, B.M. (2009). *Globalization and labor migration in Europe*. Rivne: publisher O.M. Zen [in Ukrainian]

Received on 28.11.17 and updated on 05.12.17

Новосад К.Я., старший преподаватель кафедры социологии и социальной работы ГВУЗ “Ужгородский национальный университет”, ул. Кирилловская, 9, Ужгород, 88000, e-mail: kristina.novosad@uzhnu.edu.ua

НОВЫЕ СОЦИАЛЬНЫЕ РИСКИ МЕЖДУНАРОДНЫХ ТРУДОВЫХ МИГРАНТОВ В УСЛОВИЯХ ПЕРЕХОДА К ПОСТИНДУСТРИАЛЬНОМУ ОБЩЕСТВУ

Современные социальные риски международных трудовых мигрантов формируются вне конфликта между трудом и капиталом, характерного для индустриального общества. В условиях перехода к постиндустриальному обществу социальные риски гораздо активнее проявляются в силу конфликта между компетентностью и профессионализмом мигрантов. Указанные риски оказываются за пределами компетенции современных государств благосостояния. Благодаря этому социальные риски из процедур компенсации и возмещения убытков превращаются в осознанную готовность трудовых мигрантов к индивидуализации и социальной реинтеграции в пределах своей компетентности, наличия доступных ресурсов и в условиях неполной определенности ситуации. Ключевые слова: международные трудовые мигранты, необратимость индивидуализации, новые социальные риски, государство всеобщего благосостояния.

Novosad K.Ya., senior lecturer, department of sociology and social work, Uzhhorod National University, 9, Kyrylivska Str., Uzhhorod, 88000, e-mail: kristina.novosad@uzhnu.edu.ua

NEW SOCIAL RISKS OF INTERNATIONAL LABOR MIGRANTS IN DER CONDITIONS OF TRANSITION TO POST-INDUSTRIAL SOCIETY

Simplified approaches to the definition and classification of social risks on limit their use to study various social groups, in particular, international labor migrants. Qualifying sign of social risks of international labor migrants should be its special, not inherent to other types of risks, subject-object nature. Modern social risks of international labor migrants are formed outside the conflict between labor and capital,

which was typical of an industrial society. In the transition to a post-industrial society, social risks are more pronounced due to the conflict between the competence and the professionalism of migrants. The probability of a conflict between competence and professionalism is the greatest threat to international labor migrants. The differentiation of social risks and threats of migrant workers in modern scientific research is unresolved. The purpose of the article is to identify the features of new social risks of international labor migrants in the transition to a post-industrial society. The following methods are used in the work: logical-semantic – for analysis and deepening of the conceptual apparatus; a comparative analysis of the conceptual concepts of migration and the results of previous sociological studies, a comparative analysis of the results of statistical and sociological surveys; modeling of new risks of labor migrants from Ukraine. Thus, in the context of the transition to a post-industrial society, the social risks of international labor migrants change the temporal location. Old social risks, which are identified with the legal and legal attachment of socially significant circumstances, are aimed at compensating for the negative consequences of migrant labor. The compensation of past losses, which is prolonged in time and entrusted to the state, loses its relevance in modern conditions. The general welfare states are aimed at satisfying the "old social risks" facing the population during the standard life cycle of production – pensions, health services, sickness, disabilities and others. Excessive international migration creates conditions in which the modern welfare state loses control over the compensation process. International labor migrants who are outside the standard cycle of production are more likely to feel the need for a new approach to understanding social risks.

Keywords: international labor migrants, irreversibility of individualization, new social risks, the welfare state.